

2021 İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ RAPORU

2021 Raporu, insanlığın, tartışmasız, küresel ısınmaya neden olduğu ve gezegenin durumunu kalıcı olarak aşağıya çektiğini belirtiyor. Geçtiğimiz hafta ve aylarda, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu pek çok ülkede yangın, sel gibi yıkıcı hava olaylarına şahit olurken, raporda bugünden sonra bazı iklim etkilerinin geri döndürülemeyeceği riski konuşuluyor.

İklim Değişikliği 2021 Raporu yayınlandı. Rapora göre iklim değişikliğinde geri dönülemez riskler var. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (The Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC) altındaki Çalışma Grubu I, “İklim Değişikliği 2021: Fiziksel Bilim Temeli” başlıklı raporunu yayınladı. Rapor, dünyanın iklim sistemlerinin nasıl değiştiğine yönelik çok önemli bilimsel bulgular içeriyor.

195 hükümetin desteklediği bu rapor; insanlığın, tartışmasız, küresel ısınmaya neden olduğu ve gezegenin durumunu kalıcı olarak aşağıya çektiğini belirtiyor. Geçtiğimiz hafta ve aylarda, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu pek çok ülkede yangın, sel gibi yıkıcı hava olaylarına şahit olurken, raporda bugünden sonra bazı iklim etkilerinin geri döndürülemeyeceği riski konuşuluyor.

Değerlendirme Raporu kapsamında faaliyet yürüten 1. Çalışma Grubu (WGI) tarafından hazırlanan çalışma, 234 bilim insanı ve 195 hükümet tarafından onaylandı. Çalışma, iklim bilimindeki en güncel veri ve analizleri bir araya getiren ve IPCC tarafından 2014'de yayınlanan 5. Değerlendirme Raporu (AR5) ile bilim camiasında dönüm noktası olarak

kabul edilen 1,5°C Özel Raporu'ndan (SR1.5) bu yana en önemli güncelleme olarak kabul ediliyor.

Rapordaki temel bulgular şöyle:

– Bilim insanlarının, gezegenin insan faaliyetleri sebebiyle ısındığına dair şüphesi bulunmuyor. İnsan faaliyetleri sonucunda, gezegenin ikliminde hızlı ve büyük ölçekli değişiklikler meydana geldi. Bu etkilerin bazılarının geri dönüşü bulunmuyor.

-İlişkilendirme bilimi, insanlığın iklim sistemi üzerindeki etkisine dair kanıtlar sunuyor. İnsan kaynaklı emisyonlar, gezegenin değişmesine ve daha az istikrarlı hale gelmesinin temel sorumlusu olarak görülüyor.

– Gerçekleştirilen tüm senaryolarda gezegenin en az 1,5°C ısınacağı öngörülüyor. Emisyon azaltımı kapsamında en iddialı adımların atıldığı senaryoda dahi, 2030'lu yıllara gelindiğinde gezegen 1,5°C ısınıyor, yine bu yıllarda 1,6°C'yi aşıyor, ancak yüzyılın sonunda sıcaklıklar yeniden 1,4°C'ye düşüyor.

– Bilim insanları, yakın vadede CO₂ (Karbondiyoksit) dışındaki sera gazlarıyla mücadele etme ihtiyacını net şekilde ortaya koyuyor. Sera gazı etkisi yüksek olan metan gazının emisyonları, bu kapsamda özellikle endişe veriyor.

– Dünyadaki doğal yaşamın, daha fazla ısınma nedeniyle zarar göreceği öngörülüyor. Bu nedenle kara ve okyanus ekosistemlerinin kapasitesinin, iklim sorununu çözmemize yardımcı olma anlamında sınırlı etkisi bulunduğu öne sürülüyor.

– Isınmayı durdurmak istiyorsak, karar vericilerin net sıfır emisyon planlarını hayata geçirmesi gerekiyor. Karbondiyoksitin atmosfer dışında depolanmasına yönelik teknolojiler net sıfır emisyon planlarının önemli araçları arasında yer alıyor. Ancak bu teknolojilerin kullanımının, yalnızca hızlı ve derin emisyon azaltımlarına eşlik ettiği durumda fayda sağlayacağı belirtiliyor.

– Atmosferin kaldırabileceği ek CO₂ yükünü değerlendirmenin basitleştirilmiş yolu olan karbon bütçesine ilişkin öngörüler, önceki raporlardan bu yana iyileştirildi. Ancak bilimsel hesaplamalardaki iyileştirmeler, kalan karbon bütçesinde büyük ölçekli bir değişiklik olmadığını gösteriyor.

İklim üzerindeki insan etkisi

1- Bilim insanları, iklim değişikliğinin bizden kaynaklandığının kesin olduğunu dile getiriyor. İklim sistemindeki ısınma ile görülen yaygın ve hızlı değişim, insan etkisi sonucu meydana geliyor.

2- İnsan etkisiyle iklim, son 2000 yılda görülmemiş bir oranda ısındı

3- Önceki IPCC değerlendirmeleri uyarınca kesinliğe dayanan bu beyanlar, Karar Vericiler için Özet Raporu'nda, iklim değişikliğinin, yaklaşık 1750'den bu yana sera gazı konsantrasyonlarında gerçekleşen artış sonucunda gerçekleştiğini öne sürüyor. Bu durum, iklim değişikliğinin su götürmez bir şekilde insan faaliyetlerinden kaynaklandığını gösteriyor.

3- 2019'da atmosferdeki CO₂ konsantrasyonu, 2 milyon yıl içinde herhangi bir zamandan daha yüksek şekilde gerçekleşti. Önemli sera gazları olan metan ve azot oksit gazlarının konsantrasyonları, 800.000 yıllık zaman dilimindeki herhangi bir zamanından daha yüksek şekilde gerçekleşti.

4- Isınma hızında artış yaşanıyor. 1970'den bu yana küresel yüzey sıcaklıkları, son 2000 yıllık zaman dilimindeki 50 yıllık dönemlere kıyasla daha hızlı yükseldi.

5- Küresel ısınmanın neredeyse tamamından, insan kaynaklı emisyonlar sorumludur.

Gezegeni nasıl değiştirdik?

— Süregelen iklim değişikliğinin birçok sonucu, özellikle okyanus, buz tabakaları ve küresel deniz seviyelerindeki değişiklikler, yüzyıl ila bin yıllık zaman dilimlerinde geri döndürülemez hale geldi.

— Son zamanlarda iklim sistemi genelinde yaşanan değişimlerin ölçeği ve mevcut durumu, binlerce yıldır eşi benzeri görülmemiş hale geldi.

— Son 10 yılda Arktik deniz buzunun seviyesi, 1850'den beri en düşük seviyesine geriledi.

— 1,5°C eşiğini ne kadar aşarsak, dünyamızda öngörülemez ve ciddi risklerin oluşma olasılığı o kadar artıyor. Geri döndürülemez etkisi olan bu kritik eşikler, göz önünde bulundurulmuş emisyon senaryolarında oldukça olası görülen ısınma değerleri için dahi küresel ve bölgesel ölçeklerde meydana gelebiliyor. Antarktika buz tabakasının hızla erimesi ve orman örtüsünün üst tabakasının kuruması gibi iklim sisteminde gerçekleşebilecek ani tepkiler ve kritik eşikler göz ardı edilemeyecek nitelikte değerlendiriliyor.

— Deniz seviyelerindeki küresel ortalama yükseliş, 1900'den bu yana, son 3000 yıldaki herhangi bir zamandan daha hızlı artış gösterdi.

— Denizel ısı dalgalarının oluşma sıklığı, 1980'lerden bu yana iki katına çıktı. 2006'dan bu yana gerçekleşen denizel ısı dalgalarına, insan etkisinin katkısı oldukça olası görünüyor.

— Dağlarda ve kutup bölgelerinde yer alan buzulların, on yıllar, hatta yüzyıllar boyunca erimeye devam edeceği göz önünde bulundurulduğunda, çözülme sonucu donmuş

tabakada tutulan karbonunun atmosfere salınması, bu tabakanın oluşmasını gerektiren bin yıllık zaman dilimi göz önünde bulundurulduğunda geri döndürülemez etki yaratıyor.

— Buz tabakası süreçlerindeki belirsizlik nedeniyle, küresel ölçekte deniz seviyesindeki artışın 2100 yılında 2 metreye, 2150 yılında ise 5 metreye kadar olan olası aralığın üzerinde gerçekleşmesi, emisyonların en fazla arttığı senaryoda göz ardı edilemez hal alıyor.

— Deniz seviyesindeki yükselişin, iklim değişikliğiyle en iddialı şekilde mücadele eden yol haritalarında dahi yüz binlerce yıl devam etmesi öngörülüyor.

Yangın ve sellerdeki artış

Değerlendirme Raporu'nun yayınlanmasından bu yana, iklim değişikliğinin neden olduğu aşırı hava olaylarının kanıtları hakkında önemli güncellemeler yapıldı. İnsan faaliyetlerinin belirli hava olaylarını ne şekilde etkilediğini değerlendirdikleri ilişkilendirme bilimindeki yeni gelişmeler sayesinde bilim insanları; aşırı sıcaklar, yağış, kuraklık ve tropik siklonların olasılığı ve şiddetindeki artışa ne şekilde katkı sunduğumuzu açıkça ortaya koyuyor.

Gezegenin büyük bölümü, sıcak hava dalgalarını içeren aşırı sıcaklara maruz kalıyor. Bu bölgeler arasında Kuzey Amerika, Avrupa, Avustralya, Latin Amerika'nın büyük bölümü, Afrika kıtasının güneyinin batı ve doğu kıyıları, Sibiryaya, Rusya ve Asya'nın tamamını kapsıyor. Son zamanlarda yaşanan aşırı sıcakların gerçekleşmesi, insan etkisi olmadığı durumda, son derece düşük bir ihtimal olarak değerlendiriliyor.

Kuraklık hakkında daha sınırlı bilgiye sahibiz. Ancak, Afrika kıtasının güneyinin batı ve doğu kıyıları, Akdeniz, Güney Avustralya ile Kuzey Amerika'nın batı kıyılarının artan kuraklıklarla karşı karşıya kaldığını gösteren yeterli kanıt hali hazırda elimizde bulunuyor.

Kuzey Avrupa, Kuzey Amerika ve Güney Afrika'nın bazı bölümleri daha yoğun yağışlarla maruz kalıyor. Ancak yağışlardaki artışı genelleştirmek için daha fazla veri gerekiyor.

Isınmadaki en ufak artış dahi büyük önem taşıyor. Aşırı uçlarda öngörülen değişikliklerin sıklığı ve yoğunluğu, küresel ısınmada oluşacak her ilave katkıyla birlikte artıyor. Yaz aylarında yaşanan yangınlar ve seller, insan kaynaklı küresel ısınma sonucu iklim sisteminin değişmesiyle aşırı hava olaylarının seyrine örnek oluşturuyor.

Sıcaklıklarda ve kuraklıkta artışla sonuçlanan aşırı hava olayları: İnsan kaynaklı ısınma olmadığı durumda meydana gelme ihtimali nadir olan aşırı sıcaklıkların yoğunluğu ve sıklığı, görülmemiş hızda artıyor.

Aşırı yağış olaylarının sıklaşması öngörülüyor. Yağıştaki sıklaşmanın yanı sıra, yağış olduğunda yüzeye düşen yağış miktarında da önemli bir artış olacağı tahmin ediliyor.

Rapora ilişkin görüş ve değerlendirmeler

Christiana Figueres (Birleşimi Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi eski Genel Sekreteri): “Bu rapor, fosil yakıtları terk etmek ve daha temiz, daha yeşil büyüme modeline geçmek üzere küresel ölçekteki çabalarımızı hızlandırmamız gerektiğini bir kez daha hatırlatıyor. Bu amaçlara ulaşmak için Paris Anlaşması bize yol gösteriyor. İklim değişikliğinin hızla katlanan etkilerinden kaçınmak için ihtiyacımız olan her adım gerçekleştirilebilir nitelikte. Ancak buna yönelik atılacak adımlar, etkilerden çok daha hızlı şekilde hayata geçen çözümlerle ve 2030 yılına kadar küresel emisyonları yarıya indirmeye bağlı. 26. Taraflar Toplantısı karar anı olacak,” diyor.

Alok Sharma(Taraflar Toplantısı'nın Başkanı): “Bilim, bizlere iklim krizinin etkilerinin tüm dünyada görüldüğünü ve bugün harekete geçmediğimiz durumda, bu krizin en olumsuz etkilerini yaşamlarımızda, geçim kaynaklarımızda ve doğal yaşam alanlarımızda görmeye devam edeceğimizi açıkça gösteriyor. Tüm ülkelere, hükümetlere, iş dünyasına ve toplumlara mesajımız, iklim değişikliğinin gidişatında belirleyici olan önümüzdeki 10 yılda, kararlarımızı bilime dayalı ve küresel ısınmayı 1,5°C ile sınırlandırma hedefini canlı tutmak üzere olan sorumluluğunuzu benimseyecek şekilde verin. Bunu hep birlikte başarabiliriz. Başarının temelinde, yüzyılın ortasına kadar net sıfır emisyon hedefine dayalı yol haritasına sadık kalmak, 2030 yılına dair iddialı emisyon azaltım hedefleri taahhüt etmek ve uzun vadeli stratejileri öne çıkararak, kömüre dayalı elektrik üretimini sonlandırmak, elektrikli araçların piyasaya sürülmesini hızlandırmak üzere harekete geçmek, ormansızlaşmayla mücadele etmek ve metan emisyonlarını azaltmak yatıyor.”

Prof. Dr. Doğanay Tolunay:(İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Orman Fakültesi Öğretim Üyesi): “IPCC'nin 6. Değerlendirme Raporu, ülke görüşleri de dikkate alarak hazırlandığı için açık açık yazmasa da freni patlamış bir otobüsün içinde, son sürat uçuşuma doğru gittiğimizi söylüyor aslında. Türkiye olarak bizler de bu otobüsün içindeyiz. Sadece bu yıl yaşadığımız seller, kuraklık ve son olarak orman yangınları gelecekte olabileceklerin göstergesi. Çünkü ülkemiz için yapılan tüm tahminler, modellemeler bu ve benzeri aşırı hava olaylarının şiddeti ve sıklığının gelecekte çok daha fazla olacağını ortaya koyuyor. İklim değişikliğini plansızlığımız, tedbirsizliğimiz ve bize bir şey olmazcılığımızı örtbas etmek için kullanıyoruz. Acilen bir şeyler yapmalıyız. Bunun için de öncelikle sera gazı salımları için 2030 yılına kadar en az % 50 azaltım hedefi koymalı ve çok katı olarak uygulamalıyız. Bu da yetmez deyip yine acilen iklim değişikliğiyle şiddeti ve sıklığı artan aşırı hava olaylarına karşı uyum önlemleri almalıyız. Bunları yaparken de doğayı, ekosistemleri ve biyolojik çeşitliliği de korumalıyız.”

Dr.Semra Cerit Mazlum:(Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü): “Bu rapor, Türkiye'nin iklim değişikliği politika ihtiyaçlarını tüm açıklığıyla ortaya koyuyor. Rapor öncekiler gibi Akdeniz Havzasının kırılganlıklarını sergiliyor ve olası değişimleri daha ayrıntılı olarak görüyoruz. İklim değişikliğine adaptasyonun sosyo-ekolojik sistemlerin özelliklerini dikkate alacak biçimde planlanması ve adaptasyonun imkânsız hale gelebileceği koşullara karşı kayıp ve zarar için ulusal düzeyde mekanizmaların hazırlığına şimdiden başlanması önemli. Devam eden orman yangınları adaptasyon planlamasının yalnızca ekosistem türleri ya da sosyo-ekonomik sektörler odaklı olmasının yeterli olmadığını gösteriyor. Raporun bulgularının önemli bir yansıması da, Türkiye'nin iklim politikasında emisyon azaltımının 1,5 derece hedefine göre yenilemesi ihtiyacının daha belirgin hale gelmesi. Bu bakımdan Paris Anlaşması'nın ulusal katkı belgesinin güncellenerek onaylanması önem taşıyor.” diyor.

Buket Atlı (Temiz Hava Hakkı Platformu Koordinatörü): “Her yıl dünyada hava kirliliği nedeniyle 4.2 milyon kişinin ölümüne neden olan kirleticilerden bazıları Kükürt dioksit (SO₂) ve azot oksit (NO₂) gibi genellikle kentlerde yüksek seviyelerde bulunan gazlardır. Kara Rapor 2020 çalışması, hava kirliliği Dünya Sağlık Örgütü’nün önerdiği seviyelere indirilebilseydi Türkiye’de 2017- 2019 yılları arasında trafik kazalarının en az 6 katı kadar ölümün engellenebileceğini gösteriyor. Hem iklim değişikliğine hem de reaksiyona girerek solunduğu zaman hava kirliliğine neden olan bu kirleticilerin hepsinin nedeni ise sanayi, ulaşım, enerji gibi faaliyetler için kullanılan fosil yakıtlar. İklim değişikliği ile mücadele aynı zamanda temiz hava hakkını da savunmak demektir, bu yüzden hükümetler tarafından acilen birlikte ele alınması gerekiyor.” diyor.

Mark Carney(Birleşmiş Milletler İklim Eylemi ve Finans Özel Temsilcisi

Başkanı): “IPCC’nin değerlendirmesi, iklim krizinin ölçeğini ve buna yönelik politika ve stratejik tepkileri anlamak için kritik önem taşıyor. Bu kapsamda politika, iş ve finans dünyasının vereceği kararlarının yönü, dünyanın hızla azalan karbon bütçesi gerçeğine ve insanlık ve gezegene yönelik hızla artan fiziksel riskleri de içerecek şekilde olmalı ve bilime dayanmalıdır. IPCC raporu, kurulların mutlaka okuması gereken bir rapordur. Bu raporun sonuçları, acil stratejik eylemlerin hayata geçirilmesinin zorunlu olduğunu gösteriyor,” diyor.

Not: Bu rapordaki bilgilerin tamamı Avrupa İklim Vakfı tarafından yayınlanan değerlendirme notundan alınmıştır.

Kaynak:

tarimdunyasi.net - Ali Ekber Yıldırım